

Van de werkgroep

In deze aflevering van “Vier Heerlijkheden” vindt u een verhaal en een gedicht over de “nieuwe” kerktoren van Zuilichem. Het is ruim 60 jaar geleden dat de oude toren door de Duitsers is opgeblazen. Hierbij ging ook de kerk verloren en de huizen in de directe omgeving werden zwaar beschadigd.

Jan van Brakel heeft oude kranten doorgespit en het een en ander over Poederroijen gevonden.

Tot slot nog iets over dokter Warnsinck De oudsten onder ons zijn misschien wel met enige hulp van deze dokter op de wereld gekomen.

In juli en augustus zijn er géén open avonden in de “Tuinmanswoning”, maar in de andere maanden van het jaar bent u hartelijk welkom op de laatste vrijdagavond van de maand. U kunt hier ook het boekje over Aalst nog kopen en de andere boekjes die De Vier Heerlijkheden heeft uitgegeven. Ook zijn er aanzichtkaarten te koop van de vier dorpen.

Op zaterdag 10 september is weer de jaarlijkse Open Monumentendag met dit jaar als thema: “Kerken”. Veel kerken en andere historische gebouwen zullen die dag voor het publiek geopend zijn.

Poederroijens dorpsnieuws uit oude kranten

Op zaterdag 24 september van het jaar 1881 verscheen, zoals uit onderstaande krantenkop blijkt, het eerste proefnummer van een door de firma Veerman te Heusden opgerichte krant namelijk het Nieuwsblad voor de Langstraat, het Land van Heusden en Altena en de Bommelerwaard. De krant die tweemaal per week, op woensdag en zaterdag, verscheen, werd ook in onze vier Heerlijkheden in de eerste twintig jaren van de vorige eeuw in veel gezinnen gelezen. Elk dorp had wel zijn eigen correspondent die de dorpsnieuwtjes doorgaf aan de redactie van de krant en het is best eens zinvol om die historische krantenberichten van het dorp Poederroijen in de volgende nummers van ons periodiek te plaatsen.

Uit het Nieuwsblad van 6 oktober 1883

“Het nieuwe schoolgebouw is den 1^e dezer in gebruik genomen. Feestelijkheden hadden hierbij niet plaats”.

Uit het Nieuwsblad van 31 maart 1885

“Zekere G.B , een welgesteld landbouwer alhier werd hedenmorgen dood op zijn bed gevonden. De man was niet wel bij het hoofd, ongehuwd en van reeds gevorderde leeftijd. Hij woonde samen met zijn zuster, de weduwe V. aan den hoek, hij was gisteravond ogenschijnlijk gezond en wel gaan slapen”.

Uit het Nieuwsblad van 29 april 1885

“Een zoon van den machinist van het stoomgemaal van dezen dorpspolder aan den Nieuwendijk heeft het ongeluk gehad bij het vervoeren van hout met ene boot, bij het kantelen van deze daaruit te water te geraken en jammerlijk te verdrinken op ongeveer 13 jarige leeftijd”.

Uit het Nieuwsblad van 16 september 1885

“Een 73 jarige vrouw, de weduwe van der Vliet, die zich hedenmorgen in gezelschap harer kleindochter had op weg begeven om hare familie, aan den hoek alhier woonachtig, te bezoeken is op den Nieuwendijk plotseling ineen gezakt, per as naar het veer in Brakel vervoerd kon de juist aldaar aanwezige arts van Geijtenbeek uit Woudrichem slechts haren dood constateren. De overledene was lijdende aan hartkloppingen”.

Uit het Nieuwsblad van woensdag 3 oktober 1888

“...Toen j.l. donderdag de Woudrichemse vissers in de rivier de Maas onder Poederoijen bezig waren met een grote viszegen tot het vangen van vis, hadden zij tot hun grote verbazing bij het ophalen een varken in hun vistuig. Men kan denken dat zij zich blij maakten want zij dachten nu spek i.p.v. vis te kunnen eten, doch tot grote teleurstelling ontdekten zij dat het varken in staat van ontbinding verkeerde, zodat zij het tot hun spijt aan de vissen moesten teruggeven”.

Bron: Streekarchief Land van Heusden en Altena te Heusden.

”Het Nieuwsblad voor het land van Heusden en Altena, de Langstraat en de Bommelerwaard”.

Jan van Loopik (Jaargang 3-1)

De nieuwe toren.

De toren van de kerk van Zuilichem is géén eigendom van de Hervormde gemeente Zuilichem, maar behoort toe aan de burgerlijke gemeente. Tot 1 juli 1955 was dat de gemeente Zuilichem en daarna Brakel. Op 1 januari 1999 is de gemeente Brakel bij Zaltbommel gevoegd en nu is dus de gemeente Zaltbommel eigenaar van de Zuilichemse kerktoren.

Het is ruim 60 jaar geleden, om precies te zijn op 20 april 1945 om negen minuten over zes s avonds', dat de kerktoren van de Ned. Herv. kerk van Zuilichem door de Duitsers werd opgeblazen. Met de toren ging ook de kerk verloren en huizen in de directe omgeving werden zwaar beschadigd. Opperwachtmeester F. de Haan van de Marechaussee te Zuilichem maakt in zijn rapport melding van de volgende schade aan de omliggende huizen:

“...Totaal vernield zijn: de kerk met toren en de openbare Lagere School; het uurwerk was tijdig uit de toren verwijderd en is dus behouden gebleven. Zwaar beschadigd zijn: de woningen van le. P. Kalkman; van deze woning is vrij ernstig beschadigd het dak, het zijraam en raamkozijn, terwijl de bijkeuken, de schuur en het zomerhuisje totaal werden weggevaagd; ongeveer 600 dakpannen werden van deze woning vernield of beschadigd.

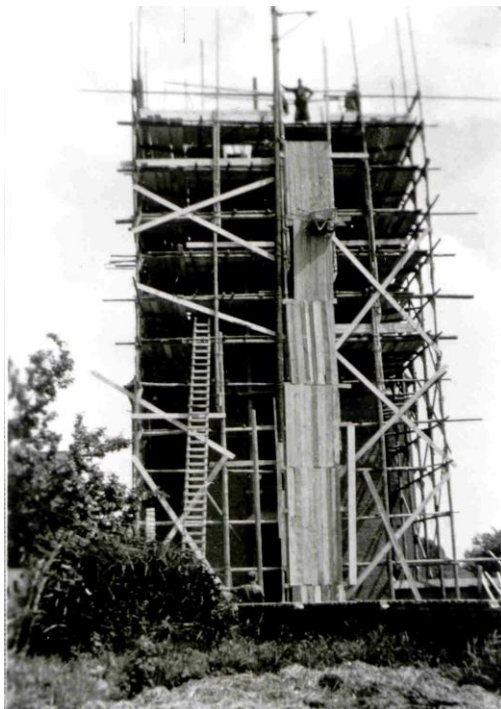
Voorts werd half vernield de woning van Arie van Horsen; de woning van de Wed. Tongerlo minder ernstig; de woning van C.P. van de Bogerd waarvan het achterhuis totaal werd verwoest; de woning van E. Van Dalen, wiens schuur totaal en wiens bakkerij half werd vernietigd; de woning van J. D. Dingemans en de inboedel eveneens half vernield; de woning van M.K. Teeuwen; hiervan is het dak verzet en de muren gescheurd. De woning van P. D. van Horsen: dak en voorgevel gedeeltelijk vernield.

De woning van N. Borreman, ruiten en dakpanenschade en schade aan de inventaris van de slaapkamer.

Voorts liepen tal van woningen dakpannen en ruitenschade op. Ook de woning en het achterhuis van F.B. Duizer werd vrij ernstig beschadigd. In totaal werden ongeveer 7000 dakpannen vernield of zwaar beschadigd. Het aantal vernielde ruiten is niet bij benadering te noemen. Persoonlijke ongevallen kwamen niet voor...”

Het moet dus een hele ravage geweest zijn daar aan de dijk bij de kerk. Op de foto is te zien wat er van de kerk en de toren is overgebleven.

De kerk zelf was in 1949 al weer opgebouwd maar de toren zou pas eind oktober 1954 klaar zijn. Op dinsdag 15 december 1953 was de publieke aanbesteding voor de bouw van de nieuwe toren in het gemeentehuis van Zuilichem. De nieuwe toren werd geopend door de Commissaris van de Koningin in Gelderland, jonkheer Quarles van Ufford met zijn vrouw, in aanwezigheid van waarnemend burgemeester Bulk met de wethouders C. A. van Veen en N. D. Bakker en de gehele gemeenteraad, bestaande uit

M. van der Maas, E. C. Hooijkaas, B. van Veen, J. van den Bogerd (P.A. zn) en A. M. van Loopik.

Hierbij was ook Ds. van der Kooy van de Ned. Herv. gemeente aanwezig met de kerkvoogdij en de kerkenraad. Ook Ds. Strikwerda van de Gereformeerde kerk had geen verstek laten gaan.

De Commissaris kreeg de sleutel van de toren van een meisje van de School met de Bijbel aangereikt en na het openen van de deur kon het gezelschap onder orgelmuziek de kerk betreden.

Zuilichem had na ruim negen jaar weer een kerktoren!

Hieronder volgt een gedicht van een zekere B. dat toen in een krant verscheen.

De nieuwe toren

***Zuilichems Herv. kerk en toren
Gingen in 1945 verloren
Men bracht 1200 kg dynamiet te voren
Onder de kerktoren.***

***De burgers wilden de spits afbreken
Daar hebben de Duitsers niet naar gekeken
En protesteren hielp toch niet,
Er moest vernield zijn, anders niet.***

***'s Morgens 2 landmijnen uit Andel gehaald
Drie werden vóór de preekstoel geplaatst,
De burgers in de buurt ook nog geplaagd
Die werden uit hun huizen verjaagd.***

***De lont werd ontstoken, een vrees'lijke klap
Maar alleen de Duitsers vonden 't een grap,
Een puinhoop ontsierde van toen af dit land
Voor ons veel verdriet en de vijand tot schand.***

*De Gereformeerden zijn ons ter wille geweest,
Zij gaven ons hun kerk, hen danken wij 't meest,
Tot na hard werken en zwoegen om geld
In 1949 de kerk was hersteld.*

*Nu is ook de toren verzezen,
En ook de Commissaris der provincie zal er wezen,
Een schone dag is voor Zuilichem beschoren
23 Oct. kregen wij terug onze prachtige toren.*

B.

Bronnen: Streekarchief Bommelerwaard, Archieven van de gemeente Zuilichem, archiefnr. 8.
Eigen gegevens.

Corrien van Ooijen (Jaargang 3-1)

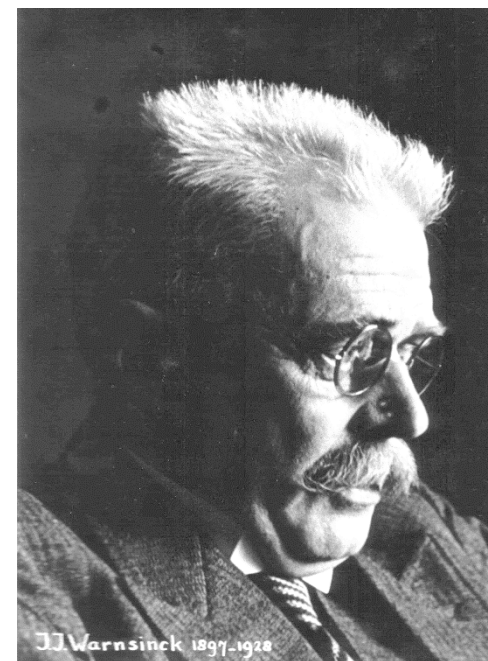
Een praatje bij een plaatje

Op 28 mei 1870 werd Johannes Jacobus Warnsinck geboren te Kloetinge. Later ging hij, na eerst de H.B.S. in Goes doorlopen te hebben, voor arts studeren.

Op 22 oktober 1897 volgde zijn benoeming tot gemeentegeneesheer van Brakel, Poederrijen en Zuilichem, waar hij tot 1 augustus 1928 werkzaam bleef. Hij was oprichter van de afdeling van het Groene Kruis, hoofdgeërfde van het Polderdistrict Bommelerwaard beneden den Meidijk en lid van de Commissie van Toezicht op het Lager Onderwijs te Brakel. Dat dokter Warnsinck zich in Brakel, Zuilichem, Aalst en Poederrijen bemind heeft weten te maken, bleek wel, toen hij in 1922 zijn zilveren jubileum vierde.

Of het stormde of dat er een pak sneeuw lag, bij dag en nacht konden de patiënten op de dokter rekenen. In het begin met gerij, in latere jaren op de fiets en tenslotte op de motor. Meermalen verleende hij geneeskundige hulp aan op de Waal voorbijvarende schippers en aan doortrekkende woonwagen bewoners.

Op 9 april 1957 overleed dokter Warnsinck te Amsterdam op 86 jarige leeftijd.

Johannes Jacobus Warnsinck,
huisarts te Brakel van 1897 tot 1928.